

специфічними умовами навчання, які здійснюють підготовку поліцейських : затв. наказом МВС України від 06.02.2019 № 88 // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0348-19> (дата звернення: 11.04.2019).

2. Васильєв С. П. Рівні та структурно-функціональні моделі саморегуляції людини. *Проблеми загальної та педагогічної психології*. 2010. Т. XII, ч. 4. С. 56–66.

3. Грибенюк Г. С. Психологічні основи становлення саморегуляції у навчально-професійній діяльності майбутніх рятувальників: автореф. дис. ... д-ра психол. наук : 19.00.07. Черкаси, 2006. 17 с.

4. Фурс О. Й. Основні теоретичні підходи до вивчення психологічної саморегуляції слухачів вищих військових навчальних закладів. *Вісник Національного університету оборони України*. 2015. Вип. 2. С. 272–276.

Надійшла до редколегії 15.04.2019

УДК 796.814

Є. В. КУТОВЕНКО,

курсант факультету логістики

Національної академії Національної гвардії України;

В. В. ОЛЕНЧЕНКО,

викладач кафедри фізичної підготовки та спорту

Національної академії Національної гвардії України

МЕТОДИКА ВДОСКОНАЛЕННЯ ТЕХНІКО-ТАКТИЧНИХ СКЛАДОВИХ ЗАСТОСУВАННЯ БОЙОВИХ ПРИЙОМІВ РУКОПАШНОГО БОЮ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦЯМИ НГУ

Вступ. Нестабільна політична обстановка на міжнародній арені світу, «гібридна» війна на сході України, політичні негаразди в державі – чинники, які призводять до різноманітних негативних явищ у суспільстві, що відображається в загостренні криміногенної обстановки та інших негативних складових сучасного суспільства.

Військова агресія зі сторони Російської федерації, масові порушення громадського порядку, вимагає від сучасних військовослужбовців Національної гвардії України (НГУ) та працівників Національної поліції України (НПУ) ведення активних та ефективних превентивних заходів, а у разі крайньої необхідності і ліквідації терористичних угруповань та ін.

Службово-бойова діяльність військовослужбовців НГУ передбачає у собі ведення антитерористичної діяльності, затримання та ліквідації злочинців (противника під час виконання завдань за призначенням в зоні ООС).

Таким чином, необхідність удосконалення техніко-тактичних складових застосування бойових прийомів рукопашного бою військовослужбовцями НГУ в різних умовах службово-бойової діяльності являється очевидним і актуальним напрямом наукових досліджень.

Зв'язок роботи із важливими науковими програмами або практичними завданнями. Дослідження виконано у відповідності до плану науково-дослідної роботи і дослідно-конструкторських робіт кафедри фізичної підготовки та спорту НАНГУ (на 2019 р.).

Аналіз науково-методичної та спеціальної літератури. Сучасні наукові дослідження і публікації стосовно даної проблеми, акцентують увагу на різних складових ведення антитерористичної діяльності і проведені у переважній більшості закордоном (США, Франція, Ізраїль). Важливою складовою у боротьбі із тероризмом (сепаратизмом) являється грамотна, вірна і ефективна методика силового затримання та знищення терористичних груп (озброєних злочинців та інш.). В Україні більшість досліджень проведено фахівцями спеціальних служб та представниками підрозділів спеціального призначення (МВСУ, НГУ, ССОУ, СБУ та ін.).

Окремі напрями досліджень щодо вдосконалення системи професійної підготовки правоохоронців МВС України знайшли своє відображення у наукових працях: Ю. І. Артёмова [1], І. Х. Гаріпова [4], В. Г. Евневича [6] та ін. Однак недостатньо науково обґрунтованими у дослідженнях даного напрямку залишаються проблемні питання удосконалення спеціальної фізичної підготовленості військовослужбовців НГУ із використанням сучасних технічних засобів навчання (СТЗН) в системі професійної освіти.

Аналіз структури професійної діяльності військовослужбовців НГУ (працівників НПУ) під час виконання завдань за призначенням свідчить про те, що для кожного правоохоронця у відповідності до його функціонального стану існує певна оптимальна функціональна модель, яка забезпечує максимальну реалізацію його рухового потенціалу. Слід зазначити, що при втомі, під час значних фізичних навантажень (в екстремальних умовах) навіть у висококваліфікованих правоохоронців суб'єктивна оцінка власного функціонального стану (спеціальної фізичної підготовленості) значно знижується. В свою чергу відсутність універсальної методики, яка своєчасно дозволяє отримувати об'єктивну термінову інформацію про складові біомеханічних рухів людини, сповільнює процес навчання та удосконалення спеціальних фізичних якостей необхідних для сучасного правоохоронця.

Деякі питання пов'язані із використанням технічних засобів термінової інформації у процесі навчання та удосконалення техніки фізичних вправ, викладені у наукових працях: Х. Х. Гросса [5], І. П. Ратова [8], Р. М. Болховського [3], В. П. Бізіна [2], А. М. Лапугіна [7], О. В. Хацаюка [9] та ін.

Аналіз цих та інших праць свідчить про те, що результати сучасних наукових досліджень не дають достатньої уяви щодо удосконалення техніко-тактичних складових застосування бойових прийомів рукопашного бою військовослужбовцями НГУ в системі професійної підготовки. Значна кількість теоретичних напрацювань щодо удосконалення СФП правоохоронців МВС України на даний момент не доведена до рівня практичного впровадження у систему професійної освіти.

Слід зауважити, що не дивлячись на значну кількість робіт даної спрямованості, недостатньо уваги приділяється методиці удосконалення техніко-тактичних складових застосування бойових прийомів рукопашного бою військовослужбовцями НГУ під час навчально-тренувальних занять зі спеціальної фізичної підготовки.

Формулювання цілей роботи – розробка методики удосконалення техніко-тактичних складових застосування бойових прийомів рукопашного бою військовослужбовцями НГУ.

Методи дослідження. Аналіз літературних джерел та узагальнення передового практичного досвіду, анкетування ведучих спеціалістів підрозділів спеціального призначення (ЗСУ, СБУ, МВСУ, НГУ), тренерів з єдиноборств, педагогічні спостереження, педагогічний експеримент, аналіз відеоматеріалів, аналіз Інтернет-ресурсів, власний досвід служби.

Результати дослідження. У відповідності до анкетування провідних фахівців підрозділів спеціального призначення, з метою розробки методики удосконалення техніко-тактичних складових застосування бойових прийомів рукопашного бою військовослужбовцями НГУ, під час навчально-тренувальних занять військовослужбовці НГУ опанували весь необхідний арсенал технічних дій рукопашного бою (РБ-3, Інструкції з організації фізичної підготовки в НГУ). Технічні дії арсеналу РБ-3 включали до себе прийоми ведення рукопашної сутички (ударні дії, кидкова техніка, больові, задушливі прийоми у стійці, партері, прийоми та способи затримання та полонення озброєного противника) одиночну та групову підготовку спрямовану на ефективне виконання службово-бойових завдань у різноманітних умовах службово-бойової діяльності.

Педагогічне спостереження проведено упродовж 2017–2019 рр. на базі Національної академії Національної гвардії України (НАНГУ) із курсантами старших курсів командно-штабного факультету. Для підтвердження ефективності навчально-тренувальних занять по застосуванню заходів фізичного впливу, досліджуваних курсантів було розподілено на експериментальну групу Ег (n=61) та контрольну групу КГ (n=60).

Кг-використовувала традиційну методика удосконалення техніко-тактичних складових застосування бойових прийомів рукопашного бою військовослужбовцями НГУ. У свою чергу, представники Ег-використовували під час навчально-тренувальних занять розроблену нами методика удосконалення техніко-тактичних складових застосування бойових прийомів рукопашного бою військовослужбовцями НГУ у різних умовах службово-бойової діяльності (із врахуванням індивідуально-типологічних особливостей тих, хто навчається курсантів).

Для підтвердження ефективності розробленої нами вище зазначеної методики представники Ег використовували сучасні технічні засоби навчання (ВКС «Katsumoto»). ВКС «Katsumoto», дозволяє ефективно проводити порівняльний аналіз виконання спеціальних вправ та рухів (прийомів РБ) під час практичних занять зі «СФП». Дана прикладна програма визначає швидкість виконання технічних дій, прискорення, рух загального центру маси, окремих біоланок людини, радіус виконання технічних дій і на основі отриманих даних будуються порівняльні графіки технічних дій які досліджуються. Дослідження технічних дій, які виконуються під час практичних занять зі спеціальної фізичної підготовки може проводитися в умовах польових виходів, безпосереднього виконання СБЗ, що значним чином позитивно впливає на якість виконання завдань за призначенням.

Крім цього у відповідності до результатів дослідження створено схематичну модель силового затримання (рис. 1).

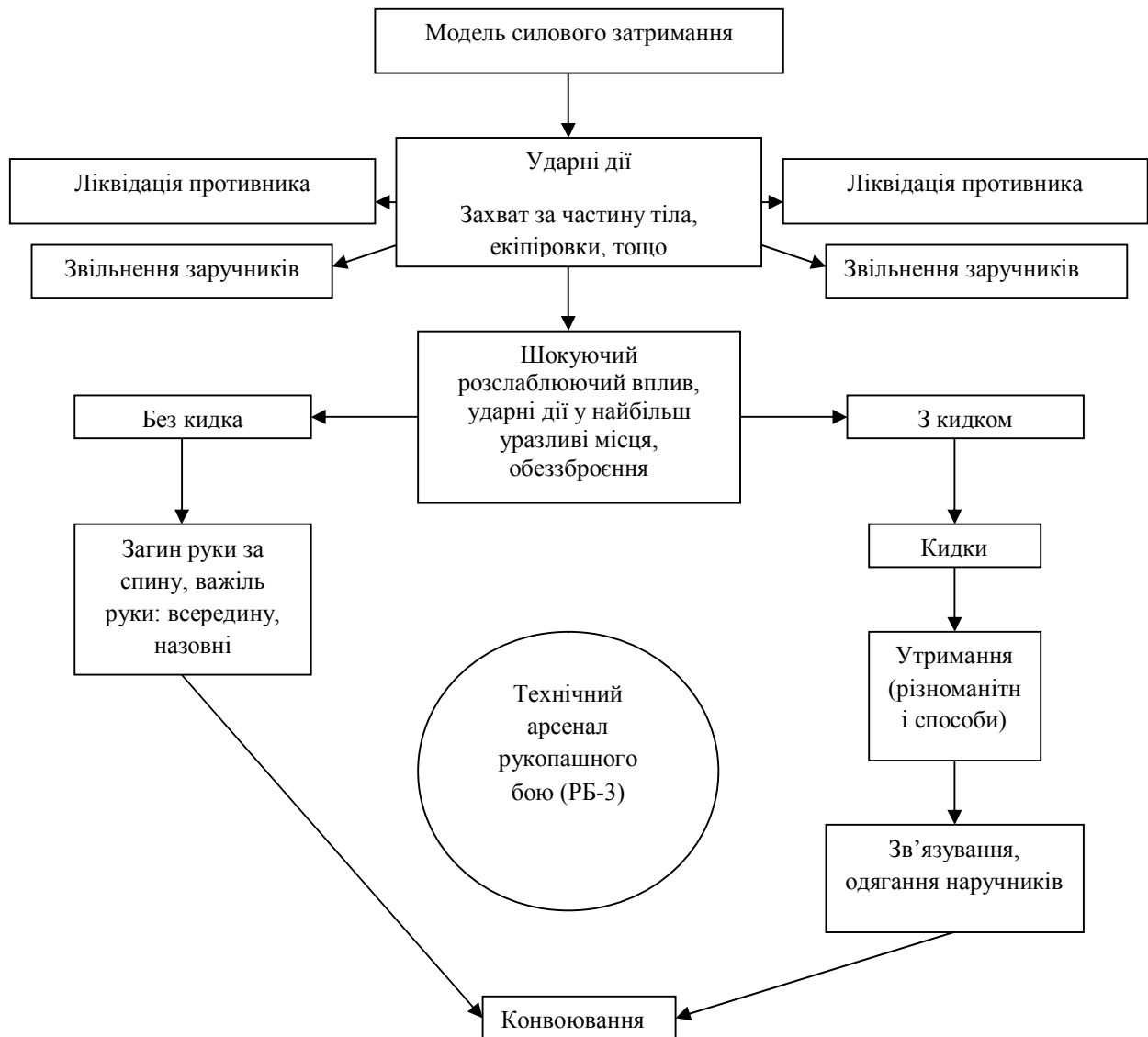

Рисунок 1. Схематична модель силового затримання

В результаті дослідження визначено найбільш прийнятний арсенал технічних дій РБ-3 необхідних для силового затримання терористів, злочинців противника і сформована методика формування рухових навиків із врахуванням останніх сучасних досліджень, крім того, встановлено що використання технічних дій РБ-3 значним чином підвищило ефективність силового затримання Ег ($P < 0.05$). Результати дослідження впроваджені у навчальний процес НАНГУ, військових частин та підрозділів спеціального призначення НГУ.

Висновки. Розроблено сучасну методичку удосконалення техніко-тактичних складових застосування бойових прийомів рукопашного бою військовослужбовцями НГУ (на прикладі курсантів НАНГУ-майбутніх офіцерів НГУ).

Крім цього, апробовано сучасний інструментарій, засвоєно чисельні варіанти та способи застосування навиків силового затримання у різноманітних варіативно-конфліктних ситуаціях двоборства з противником. Розвинуто ситуаційне мислення та образне сприйняття дій курсантів, трансформовано навчальну техніку у бойову, гармонійно та всесторонньо розвинуто досліджуваних курсантів. Згуртовано військовий колектив та визначені перспективні напрямки подальших досліджень даної проблеми. Вдосконалені способи та прийоми збереження життя заручників, збереження життя військовослужбовців в екстремальних умовах.

Дані дослідження доцільно використовувати під час силового затримання і знищення злочинців, звільнення заручників, знищення противника під час бойових дій в зоні ООС на сході України.

Перспективи подальших досліджень у даному напрямку передбачають розробку ефективної техніки та тактики ведення сутички з противником в положенні лежачи (партері).

Список бібліографічних посилань

1. Артёмов Ю. І., Руснак І. С., Шевченко В. Л. Методологічні засади створення інтегрованої навчально-тренувальної системи оперативної та бойової підготовки військ. *Наука і оборона*. 2002. № 2. С. 29–35.

2. Бизин В. П. Использование средств срочной информации в процессе совершенствования технического мастерства спортсменов (на примере метания диска и толкания ядра) : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Киев, 1987. 157 с.

3. Болховский Р. Н., Ахмаев А. А., Мишустин В. Н. Применение лазера для определения скорости подъема штанги. *Теория и практика физической культуры*. 1984. № 2. С. 53–55.

4. Гаріпов І. Х. Особливості організації бойової підготовки в період реформування внутрішніх військ МВС України. *Честь і закон*. 2002. Вип. 2 (2). С. 17–23.

5. Гросс Х. Х., Донской Д. Д. Рационализация спортивной техники на основе моделирования системы движений. *Теория и практика физической культуры*. 1974. № 11. С. 9–11.

6. Евневич В. Г. Особенности боевой подготовки в новом облике ВС. *Военная мысль*. 2010. № 12. С. 50–53.

7. Біомеханіка спорту : навч. посіб. / А. М. Лапугін, В. В. Гамалій, О. А. Архипов та ін. Київ : Олімп. літ., 2005. 320 с.

8. Ратов И. П. Методология и технология конструирования упражнений с требуемыми свойствами и планируемой результативностью // Биомеханика спорта : тезисы докладов VI Всесоюз. науч. конф. Чернигов, 1989. С. 156–157.

9. Удосконалення техніки рукопашного бою правоохоронців МВС України із використанням сучасних технічних засобів навчання : звіт про НДР : Модель-РБ / кер. Д. О. Каратаєва, вик. О. В. Хацаюк. Харків : Акад. ВВ МВСУ, 2008. 148 с. (№ 0108U007536).

Надійшла до редколегії 17.02.2019